

چرا مشکلات امنیتی تلگرام می‌تواند برای خبرنگاران در ایران مخاطره آمیز باشد نوشته گروه خاورمیانه و شمال آفریقا کمیته حمایت از خبرنگاران و برنامه فناوری کمیته حمایت از خبرنگاران

اپلیکیشن پیام‌رسان تلگرام در ایران، کشوری که در آن شهروندان دسترسی محدودی به اخبار سانسور نشده و شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک و توئیتر دارند، کاربران زیادی دارد و ایرانی‌ها از آن برای دسترسی و انتشار اطلاعات استفاده می‌کنند. اما کارشناسان امنیت دیجیتال هشدار می‌دهند ۲۰ میلیون کاربر ایرانی تلگرام، از جمله خبرنگارانی که از این اپلیکیشن برای انتشار گزارش و تماس با منابع استفاده می‌کنند، ممکن است در معرض خطر جدی فاش شدن اطلاعاتشان باشند.

تلگرام که در سال ۲۰۱۳ توسط دو برادر روس ساخته شد خود را جایگزینی امن برای اپلیکیشن‌هایی مانند واتس‌آپ معرفی می‌کند. این در حالی است که بر خلاف تلگرام، واتس‌آپ به صورت پیش فرض و بدون نیاز به اقدامی از سوی کاربر از رمزگذاری سرتاسری برای تمام محتویات استفاده می‌کند و همچنین از پروتکل بسیار امن سیگنال پیروی می‌کند. کارشناسان امنیت دیجیتال در مورد امن بودن پروتکل رمزگذاری ویژه‌ای که تلگرام از آن استفاده می‌کند تردید دارند و تاکید می‌کنند که این پروتکل بد طراحی و اعمال شده است.

در ایران— کشوری که رتبه هفتم را در فهرست کمیته حمایت از خبرنگاران از «۱۰ کشوری که بیشتر از همه سانسور می‌کنند» دارد— حکومت میلیون‌ها سایت خبری و شبکه اجتماعی را فیلتر کرده و از بازداشت‌های خودسرانه برای ساکت کردن مخالفان استفاده می‌کند. ایران همچنین بر اساس فهرست سال گذشته کمیته حمایت از خبرنگاران، از نظر آمار خبرنگاران در بند سومین زندان خبرنگاران در جهان است. دست کم دو خبرنگار ایرانی این فهرست به دلیل اطلاع رسانی در شبکه‌های اجتماعی بازداشت شده‌اند.

وحید آنلین، بلاگر ایرانی، در گفتگو با کمیته حمایت از خبرنگاران می‌گوید: «اگر شبکه‌های اجتماعی در ایران فیلتر نشده بود، اپلیکیشن‌های پیام‌رسان در ایران در حد سایر کشورها مورد توجه قرار می‌گرفت و مردم احتمالاً ترجیح می‌دادند در توییتر و فیس‌بوک وقت بگذارند». وحید آنلین که در آمریکا زندگی می‌کند بیش از ۴۴ هزار فالوئر در تلگرام دارد و از شبکه خود برای انتشار خلاصه اخبار مهم روز و واکنش‌ها به اخبار استفاده می‌کند. بسیاری از این واکنش‌ها، توئیتهای، پست‌های فیس‌بوک و یا بلاگ‌هایی هستند که در ایران دسترسی به آنها ممکن نیست.

به گفته وحید آنلین کانال‌های تلگرام— زیرساختی برای مکالمه‌های یک طرفه که به کاربران اجازه می‌دهد پست‌های خود را با جمعیت زیادی به اشتراک بگذارند— نقش مهمی در جذب کاربران ایرانی داشته است. «مردم زیادی در شهرها و روستاها هرگز کامپیوتر نداشتند و هنوز آدرس ایمیل هم ندارند. آنها به تازگی با تلگرام به جامعه آنلین پیوستند.» وحید آنلین می‌گوید: «همه ویدیو‌هایی که سال‌های گذشته در یوتیوب و دنیای فیلتر شده دست به دست می‌شد دوباره دارند منتشر می‌شوند چون خیلی‌ها در ایران این ویدیوها را ندیده بودند.» یک مثال از گسترش دسترسی کاربران در انتخابات اسفند ماه مجلس مشاهده شد. پیش از انتخابات، محمد خاتمی رئیس‌جمهوری پیشین ایران، در یک پیام ویدیویی مردم را به رای به فهرست اصلاح طلبان تشویق کرد. خاتمی در ایران ممنوع‌التصویر است و یوتوب فیلتر شده است، با این حال این ویدیو به شکل گسترده‌ای در تلگرام منتشر و تماشا شد.

منابع رسمی خبری ایران و خبرنگاران نیز برای دسترسی به مخاطبان خود از پیام‌رسان تلگرام استفاده می‌کنند. یک بررسی غیررسمی کمیته حمایت از خبرنگاران از شبکه‌های تلگرام نشان می‌دهد که مطالب منتشر شده توسط خبرنگاران وابسته به خبرگزاری‌های رسمی در چهارچوب اطلاع‌رسانی‌های مجاز صورت می‌گیرد و این خبرنگاران بیشتر از تلگرام برای انتشار سریع اخبار استفاده می‌کنند. اما تضاد موجود در استفاده کاربران ایرانی از تلگرام را می‌توان در انتشار

عکس‌های آزادی آتنا فرقدانی، کاریکاتوریست، در روز ۱۴ اردیبهشت دید. در حالی که عکس فرقدانی به شکل گسترده‌ای توسط بلاگرها و شهروند-خبرنگاران بر روی کانال‌های تلگرام منتشر شد، رسانه‌های دولتی و کانال‌های رسمی تلگرام از انتشار این عکس‌ها خودداری کردند.

با وجودی که با یاری تلگرام فضای مهمی برای گفتگو در ایران باز شده است، اما کارشناسان امنیتی بسیاری هشدار می‌دهند که نقص‌های امنیتی این اپلیکیشن آن را ناامن می‌سازد. نیما فاطمی، محقق مستقل امنیت که در آمریکا زندگی می‌کند می‌گوید: «محتوای چت‌های معمولی تلگرام که گزینه پیش فرض است رمزگزاری سرتاسری نشده است. این به این معنا است که تلگرام و هر نهاد دیگری که تلگرام اطلاعات کاربران را با آن در میان بگذارد می‌تواند این چت‌ها را بخواند، تحلیل کند و یا در آن دست ببرد و تغییر دهد.»

مارکوس را، سخنگوی تلگرام به کمیته حمایت از خبرنگاران می‌گوید ادعاها مبنی بر قوی نبودن رمزگزاری تلگرام صحت ندارد. او می‌گوید چت‌های محرمانه تلگرام تحت رمزگزاری سرتاسری است و این اپلیکیشن به متن ساده چت‌های محرمانه دسترسی ندارد. مارکوس را می‌گوید «از آنجایی که اپلیکیشن ما متن‌باز است هر کس که بخواهد می‌تواند آن را بررسی کند.» او می‌افزاید با اینکه چت‌های Cloud می‌تواند توسط سرور باز شود «اما از اوت سال ۲۰۱۳، یعنی روزی که آغاز به کار کردیم، تاکنون میزان اطلاعات کاربرانی که تلگرام در اختیار شخص سوم قرار داده صفر است.»

البته در اختیار گذاشتن داوطلبانه اطلاعات کاربران به شخص ثالث با ضعف تلگرام در مقابل هک و یا نظارت خارجی یکی نیست. برای مثال در اواسط اردیبهشت روزنامه تایمز گزارش داد شخص سومی به حساب‌های تلگرام دو فعال روسی دست یافته است. فعالان، ام‌تی‌اس که یکی از بزرگترین شرکت‌های موبایل روسیه است را به این اقدام متهم کردند. ام‌تی‌اس نیز ابتدا اعتراف کرد «بخش امنیتی» این شرکت در تنظیمات تلفن همراه این دو فعال دست برده است. اما به گزارش تایمز موسکو، این شرکت سپس هر نوع دستکاری عمدی را انکار کرد.

«اگر به یکی از سرورهای تلگرام نفوذ شود تمام اطلاعات کاربران فاش می‌شود.» فاطمی می‌گوید: «از زمان افشاکاری‌های اسنودن و تمام هک‌های بزرگ دیگر روشن شده که هیچ‌تک کامپیوتری نمی‌تواند از دست هکرها در امان باشد. به خصوص اگر این کامپیوتر طعمه جذابی مانند مکالمات ثبت شده میلیون‌ها کاربر باشد.»

مارکوس را در مکالمه خود با کمیته حمایت از خبرنگاران تاکید می‌کند در کارنامه مکالمات امن که بنیاد مرزهای الکترونیک در سال ۲۰۱۴ منتشر کرد تلگرام امتیاز بالایی گرفته است. چت محرمانه تلگرام در اولین کارنامه تهیه شده توسط این بنیاد حد نصاب امتیاز را دریافت کرد. با این حال مرزهای الکترونیک در وب سایت خود هشدار داده است که این امتیازها «قدیمی و تنها برای حفظ سابقه تاریخی در سایت ثبت شده اند.»

نیت کاردوزو وکیل ارشد بنیاد مرزهای الکترونیک در گفتگو با کمیته حمایت از خبرنگاران می‌گوید «ما در حال نمره دهی دوباره هستیم. کارنامه‌ای که تلگرام به آن اشاره می‌کند به روز نیست و منظور از آن گزارش هیچ‌گاه تایید تلگرام نبوده است.» کاردوزو می‌افزاید «اولین نسخه کارنامه امنیتی که منتشر کردیم منعکس کننده نظر فعلی ما در مورد رمزگزاری نیست و ما به هیچ‌کس توصیه نمی‌کنیم که بر آن تکیه کند.»

کاردوزو همچنین می‌گوید تلگرام نقص‌های جدی دارد از جمله اینکه از رمزگزاری سرتاسری برخوردار نیست و از پروتکل غیر استاندارد MTProto استفاده می‌کند. محققان رمزگزاری، از جمله متیو گرین، دستیار استاد علوم کامپیوتر در بنیاد امنیت جان‌هایکینز و از کارشناسان ارشد این حیطه، پروتکل MTProto را مورد انتقاد قرار داده‌اند.

جزئیات پیچیده‌ای مانند پروتکل رمزگذاری یک اپلیکیشن و چگونگی اعمال آن می‌تواند تأثیر مستقیمی بر زندگی کاربران خبرنگار داشته باشد. کمیته حمایت از خبرنگاران به خبرنگاران توصیه می‌کند برای امنیت بیشتر از [واتس‌آپ](#) و [سینگال](#) برای مکالمات خود استفاده کنند. این توصیه نیت کاردوزو نیز هست. هر دو اپلیکیشن از پروتکل رمزگذاری سیگنال استفاده می‌کنند که الگوریتمی متن‌باز که به خوبی آزمایش شده دارند. پروتکل سیگنال که کارکنان کمیته حمایت از خبرنگاران نیز برای حساس‌ترین مکالمات خود از آن استفاده می‌کنند توسط کارشناسان ارشد امنیتی بررسی و تایید شده است.